

ОСТАННІ НАДХОДЖЕННЯ

УДК 351.9+351.741

Братель С. Г., к.ю.н., доцент, начальник
кафедри адміністративної діяльності НАВС

Формування громадської думки про правоохоронну діяльність міліції

У статті визначено порядок формування громадської думки про правоохоронну діяльність міліції. Особливу увагу приділено консультативній, імперативній та контрольній функціям громадської думки. Також визначаються особливості використання засобів масової інформації для формування позитивної громадської думки про діяльність міліції.

Ключові слова: правоохоронна діяльність, міліція, громадська думка, засоби масової інформації.

В статье определен порядок формирования общественного мнения о правоохранительной деятельности милиции. Особое внимание уделено консультативной, императивной и контрольной функциям общественного мнения. Также определяются особенности использования средств массовой информации для формирования позитивного общественного мнения о правоохранительной деятельности милиции.

Ключевые слова: правоохранительная деятельность, милиция, общественное мнение, средства массовой информации.

In the article the procedure of shaping of the public opinion concerning law enforcement officers is defined. The particular attention is paid to the advice, peremptory and control functions of public opinion. The particularities of the mass media use to generate positive public opinion about law enforcement activity of militia are also shown.

Key words: law enforcement activity, militia, public opinion, mass media.

Постановка проблеми. Питання інформування населення про правоохоронну діяльність міліції України є частиною більш загальної проблеми ефективності громадської думки, досягнення цілей, що турбують громадян. Сьогодні в Україні можемо прослідкувати існування сталої тенденції до розширення об'єму поінформованості населення.

Громадськість знає про роботу органів внутрішніх справ переважно з матеріалів у засобах масової інформації, тож взаємодія з медіа — важливий напрям у роботі правоохоронців [1].

Наразі необхідно забезпечити наявність діалогу між міліцією та суспільством, враховувати і цілеспрямовано формувати громадську думку, стимулювати громадську активність, підвищувати авторитет і довіру до міліції та забезпечувати позитивне ставлення громадян до міліції. Зі зміцненням демократичних інститутів і становлення громадянського суспільства вплив громадянської думки на діяльність міліції дедалі зростатиме.

За допомогою журналістів люди не тільки мають можливість дізнаватися про щоденну ризиковану роботу міліції задля безпеки громадян, а й ті негативні моменти, які, на жаль, ще мають місце в правоохоронній діяльності. Наявність зворотнього зв'язку — це шлях до конструктивного вирішення існуючих проблем [2].

Результати соціологічного дослідження, проведеного Харківським інститутом соціологічних досліджень, свідчать, що думку про міліцію формують засоби масової інформації. Адже 80% населення дізнається про роботу правоохоронців з

телевізійних новин, 40% – з газет, 20% – з Інтернету. Тому від того, наскільки оперативно ми будемо подавати у ЗМІ інформацію, залежатиме думка населення про органи внутрішніх справ [3].

Аналіз останніх досліджень. Питання щодо формування громадської думки про правоохоронну діяльність міліції в своїх працях досліджували такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як М.І. Ануфрієв, О.М. Бандурка, Ю.П. Битяк, І.П. Голосніченко, Б.А. Грушин, О.В. Джафарова, Є.В. Додін, О.І. Іванов, В.Б. Житенєв, Р.А. Каложний, О.П. Ключніченко, Л.М. Колодкін, В.К. Колпаков, О.П. Коренєв, Ю.Ф. Кравченко, О.В. Кузьменко, М.В. Лошицький, Ф.Х. Мухаметшинін, А.А. Ручка, Р.А. Сафаров, О.Н. Ярмиш та ін. Водночас, окремі аспекти з цього питання потребують додаткового аналізу та розгляду з урахуванням сучасного стану законодавчого регулювання. Таким чином, питання щодо формування громадської думки про правоохоронну діяльність міліції наразі залишаються актуальними.

Мета публікації. Мета статті полягає у визначенні порядку інформування населення про правоохоронну діяльність міліції України та формування громадської думки про правоохоронну діяльність міліції.

Виклад основного матеріалу. Громадська думка – вираження оціночного відношення соціальної спільноти до роботи державних органів. Структуру громадської думки створюють соціальні потреби та інтереси, знання, твердження та воля, оцінки і позиції, рішення і дії. Тісно пов'язані між собою вказані елементи забезпечують життя громадській думці як динамічному явищу. Вони підпорядковуються певним закономірностям і функціонують в інтересах одного соціального організму – громадської думки. Всі елементи разом і кожен з них окремо, працюють на громадську думку, надаючи їй необхідні життєві імпульси і стимули для здійснення своїх функцій.

Громадська думка часто розглядається лише як ставлення населення до того чи іншого явища, об'єкта або ситуації. Питання про те, чи висловлюється це ставлення публічно, чи ні, залишається незрозумілим. Громадська думка вважається не лише явним, але й прихованим відношенням людей до подій і фактам соціальної дійсності [4]. Така підміна понять, з однієї сторони, дозволила включити проблематику громадської думки у сферу дослідження суспільствознавства і сприяла створенню методологічної основи в цій області, а з іншого – внесла теоретичну плутанину, наслідки якої відчущаються до сьогодні. Необхідно зауважити, що в радянській соціологічній літературі була розповсюджена точка зору, відповідно до якої громадська думка не була сумою індивідуальних думок [5, с. 12].

Громадська думка складається та функціонує як у межах суспільства в цілому, так і в межах існуючих у ньому (групових чи масових) спільнот: соціальних, регіональних, професійних, політичних, культурних тощо. У межах кожної спільноти носієм громадської думки може бути як спільнота в цілому, так і її складові частини, залежно від змісту суджень. Громадська думка може бути однотайною і розмаїтою. Громадська думка функціонує практично в усіх сферах життєдіяльності суспільства. Джерелами громадської думки є різноманітні форми суспільного досвіду, передусім матеріали ЗМІ, повідомлення з найближчого соціального оточення людей, а також наукові знання, офіційна інформація, відомості, які людина дістає в закладах освіти та культури.

Громадська думка, незалежно від того, чи є вона істотною чи ні, є об'єктивним фактом, який завжди потрібно враховувати [6, с. 137]. Громадська думка – це стан масової свідомості, що містить у собі приховане чи відкрите ставлення людей явищ,

подій, процесів, героїв та персонажів сучасності, тобто до всього того, що складає поточну історію [7, с. 89]. Зміст громадської думки визначається державно-політичною системою, соціальними умовами, в яких їй доводиться існувати. Громадська думка зумовлюється також обсягом і широтою інформації, що рухається різноманітними комунікаційними каналами, відкритими і доступними кожному.

Діяльність міліції може бути ефективною тільки тоді, коли міліція здатна буде реалізовувати правові норми з урахуванням реальних потреб різних груп та прошарків суспільства, що визначає необхідність постійного врахування громадської думки міліцією, яка повинна прагнути до виявлення громадської думки з усіх питань, пов'язаних з такою діяльністю.

Об'єктом громадської думки є лише ті події і явища дійсності, які викликають суспільний інтерес і відзначаються соціальною значимістю та актуальністю. Проблеми, щодо яких висловлюється громадська думка, передбачають можливість плюралістичного підходу, розбіжності в оцінках, тобто містять в собі ефект дискусійності.

Питання наявності чи відсутності громадської думки характеризується наступними ознаками: розповсюдженість, коли певне оціночне відношення підтримується багатьма членами якоїсь соціальної спільноти і через короткий проміжок часу регулярно повторюється, інтенсивність, що вказує на посилення громадської уваги до цього питання та стабільність — вірно зрозуміла громадська думка. Громадська думка не може бути стабільною, якщо вона витікає не з глибини переконання кожного, а з пасивного приєднання до ідей, що розповсюджуються. Отже, громадська думка — це оціночне відношення соціальних спільнот до питань, які є для них цікавими, що відображене в їх судженнях чи діях, які відрізняються відносною розповсюдженістю, інтенсивністю і стабільністю [8, с. 11].

Активність функціонування і фактичне значення громадської думки в житті суспільства визначаються існуючими соціальними умовами: соціально-економічним і культурним рівнем розвитку суспільства, а також рівнем розвитку демократичних інститутів і свобод, у першу чергу свободи вираження думки — слова, преси, творчості, зборів, маніфестацій тощо.

Основними функціями громадської думки є консультативна, імперативна і контрольна. Консультативна функція полягає в тому, що, відгукуючись на прохання державних органів, зокрема, міліції, громадськість надає власні поради. Зацікавленість міліції є важливою гарантією використання цієї функції у процесі виконання поставлених завдань. Проявляючи ініціативу в отриманні такої консультації, міліція виходить з того, що раціональне і демократичне рішення деяких питань неможливе без звернення до громадської думки. Крім того, припускається достатня інформованість громадськості з цього питання.

Імперативна (наказова) функція громадської думки полягає у зверненні з визначеними вимогами до органів міліції. Ця функція реалізується тоді, коли в громадській думці виражаються серйозні і невідкладні соціальні потреби та інтереси, а відповідні державні органи не виконують покладені на них обов'язки або не використовують надані їм права.

Одна з функцій громадської думки — контрольна. Особливу увагу громадська думка приділяє тим органам, від яких залежить вирішення питань, що становлять соціальний інтерес. Характерно, що контрольна функція розповсюджується перш за все на кінцевий результат роботи [9, с. 5].

У розвинутому демократичному суспільстві звичними каналами виявлення громадської думки є друковані та електронні органи масової інформації, референдуми та опитування громадської думки, вибори органів влади, безпосередня участь громадян в управлінні, зборах, маніфестаціях, пікетуваннях, страйках тощо.

На жаль, ЗМІ ще недостатньо використовуються для формування позитивної громадської думки про діяльність міліції. Спостерігається недооцінка їх ролі посадовими особами ОВС, незнання ними специфіки роботи ЗМІ. Внаслідок цього критичні матеріали в ЗМІ щодо діяльності міліції нерідко сприймаються як наклепницькі, а перевірка конкретних звинувачень здійснюється поверхово.

Журналістика відіграє вирішальну роль у формуванні громадської думки, найголовнішими з яких є обговорення відмінних і розмаїтих індивідуальних позицій, що здійснюється через ЗМІ, обмін думками, їх зіткнення, дискусії, внаслідок чого відбувається зближення певної частини індивідуальних позицій. Осмислення отриманої через журналістику інформації на основі особистого світогляду, досвіду, потреб та інтересів формує індивідуальні позиції й погляди на події і факти. Люди отримують інформацію про подію чи факт за допомогою повідомлень друкованих та електронних ЗМІ. Таким чином, складається однастийна та розмаїта громадська думка, способом виявлення якої знову стає журналістика.

До основних напрямів повсякденної взаємодії органів міліції та населення, які б сприяли формуванню позитивного іміджу та готовності громадян до співпраці можна віднести використання центральних, регіональних та місцевих ЗМІ для регулярного інформування населення з питань проведених рейдів та їх результати, знайомства з даними офіційної статистики та впровадження нових інтерактивних форм спілкування з населенням, у тому числі із застосуванням можливостей глобальної мережі Інтернет.

За словами радника МВС України Василя Дурдинця, “можна добре виконувати свої обов’язки, виходити на високі показники, але якщо про це не будуть знати люди, то така робота залишиться невідомою. – Тож взаємодія зі ЗМІ вкрай важлива” [10].

4 січня 2002 року була підписана Постанова Кабінету Міністрів України №3 “Про Порядок оприлюднення у мережах Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади” [11]. Водночас, МВС України з метою поліпшення умов розвитку демократії, реалізації громадянами конституційних прав на вільний доступ до інформації та підвищення прозорості діяльності ОВС у 2002 році створило веб-сторінку в глобальній мережі Інтернет.

У 2013 році практикувалося використання можливостей глобальної мережі Інтернет для інформування громадськості про діяльність міліції. МВС України забезпечувало щоденне надання ЗМІ та розміщення на офіційному інтернет-сайті МВС України повідомлень та аналітичних матеріалів про оперативну обстановку в державі, розкриття найбільш тяжких та резонансних злочинів, вилучення зброї, вибухівки, наркотичних речовин тощо. Приділялася значна увага розвитку офіційного інтернет-сайту як однієї з форм інформування населення про діяльність міліції. На ньому розміщалися тексти нормативно-правових актів статистичні дані щодо діяльності ОВС, актуальні інтерв’ю, коментарі керівництва МВС України, інформаційні матеріали про події в МВС України, заходи ОВС, спрямовані на підтримання законності та правопорядку, стабілізацію криміногенної ситуації в державі, про результати діяльності структурних підрозділів МВС України, розкриття найбільш тяжких злочинів, резонансних подій, номери “телефонів довіри” МВС, ГУ МВС, УМВС, поштові та електронні адреси, контактні

телефони ДЗГ МВС України та його підрозділів в областях.

ДЗГ МВС України, за сприянням структурних підрозділів Міністерства для ЗМІ систематично готуються різножанрові інформаційно-аналітичні матеріали про роботу міліції, позитивні зміни та досягнення в оперативно-службовій діяльності ОВС, зміцнення партнерських стосунків з населенням, нариси про кращі підрозділи та працівників міліції.

Висновки. З метою вдосконалення роботи апарату МВС України, підпорядкованих йому органів, підрозділів, установ, і навчальних закладів системи Міністерства, розширення і зміцнення взаємозв'язків і практичних контактів із ЗМІ, своєчасного інформування населення, громадських та державних організацій про стан боротьби зі злочинністю, проблем самих ОВС, кваліфікованої орієнтації особового складу щодо діяльності колегії та галузевих служб здійснюється оперативне висвітлення в ЗМІ практичних результатів за напрямками діяльності міліції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Курсантів Чернівецького училища профпідготовки працівників міліції навчали правильного спілкування з журналістами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/926192>.
2. У Вінниці керівники райвідділів міліції вдосконалили навички спілкування з журналістами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/929113>.
3. Кримські міліціонери вдосконалюють навички взаємодії зі ЗМІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/923036>.
4. Философский энциклопедический словарь / Гл. ред. Л.Ф. Ильичев, С.М. Ковалев, В.Г. Панов, П.Н. Федосеев. – М.: Большая советская энциклопедия, 1983. – 840 с.
5. Коробейников В.С. Пирамида мнений: общественное мнение: природа и функции / В.С.Коробейников. – М. : Молодая гвардия, 1981. – 222 с.
6. Актуальные проблемы изучения форм общественного мнения, его использование в управлении социальными процессами / Под ред. В. Г. Бретвина. – М. : ИСИ, 1987. – 178 с.
7. Михайлин І.Л. Основи журналістики : [підруч.]. – 3-е вид. – К. : ЦУЛ, 2003. – 284 с.
8. Сафаров Р. А., Стрельников С. С., Чернявский В. С. Советская милиция и общественное мнение / Под ред. Р.А. Сафарова. – М. : ВНИИ МВД СССР, 1983. – 84 с.
9. Сафаров Р. А. Общественное мнение в системе советской демократии / Р. А. Сафаров. – М. : Знание, 1982. – 64 с.
10. Взаємодія міліції із засобами масової інформації вкрай важлива для ОВС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/910161>.
11. Про Порядок оприлюднення у мережах Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 р. № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3-2002-%D0%BF>.